Број 224. У Новом Саду, у уторак 10. октобра 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од нетка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Георгије Бранковић и угарска влада.

(Од нашег нарочитог извештача.)

Будимпешта. 8. октобра.

—dis.— Неће бити без интереса ако вам овде приопштим разговор, који сам имао са једном високом особом, која је са мном заједно путовала из Реке (Фијуме) за Будимпешту. На том путу у доколици претресасмо разне дневне догађаје, те на тај начин дође говор и на наше автономне прилике.

Дотична висока особа крај свег својег немачког презимена признаде се за Мађара. Те сам се у први мах устручавао о нашим стварима опширније и говорити, јер држах, да га не само то неће занимати, већ да у непознању наших автономних прилика неће умети себи тачну слику представити, а још мање тачног суда дати. Но не мало се изненадих, кад сазнадох, да је он о нашој автономној кризи тачно верзиран и да целу материју овог спора добро познаје.

Мислим, да неће бити на одмет ако оно изнесем, што се на саму ову ствар односи. Можда су излагања исте високе особе погрешна, али скора будућност показаће: е да ли је све то, што је он изустио, без сваке основе.

По мишљењу речене особе автономна криза наша има много дубље узроке, него што ми и мислити можемо. Он мисли, да се питање наше автономне кризе неће пре решити, него док се не одрже избори посланика за угарски сабор, а ови ће бити по свој прилици на пролеће најдуже априла месеца.

Своју тврдњу поткрепљује он овом аргументацијом. Георгије Бранковић знао је, да због шандорске афере може увек наићи на отпор у нашем народу, односно у сабору, у који наш народ своје представнике шаље. Та афера створила је између њега и српског народа велики јаз и он је знао, да га то увек скупо стати може. Као човек, у ком је просто лукавство у срце усађено, знао је, да се са народом својим неће моћи никад погодити, те је за то ударио другим путем. Тај други пут одвео га је до продаје — беочинске каје. Тој продаји кумовали су више њих главешина и са ове и са оне стране Драве. Шта је ко из тог кумовања извукао, о томе фама разно прича, и то није од великог интереса. као што је споредно и то, што патријарх Георгије Бранковић и данас једном великом господину с оне стране Драве менице у висини око 300 хиљада форината жирира. — То су само — рече иста особа — окрајци ове велике игре иза кулиса, која је ипак избила на видик, и у којој је управо то најтрагичније, што би у случају дозвољења слободног народног црквеног сабора прејасна круна довнала то, да је та куповно-продајна историја без знања, и са обилажењем самог сабора спроведена, а о томе круна нема знања. Због тог акта, и нарочито због самог акта modus procedendi-ја, којим је то учињено, да се прејасна круна заведе, не би прошла ова ствар без знатних својих посљедица по она лица која су целој овој ствари и кумовали, јер је куп и продаја једне беочинске каје која по себи вреди преко 4 милијуна фор према оној цени и уговору, без сваке сумње веома дубиозан, а да не би у јавном мњењу створио суд једне прљаве шпекулације, у коју је и прејасна круна онако немилосрдно увучена. У том лежи све те житиште, због чега кумови беочинске каје не могу никако да допусте слободан рад нашем нар. црквен. сабору. Од бојазни, да ће ствар беочинске каје изнети многе прљаве ствари на видело, неће моћни фактори да дозволе у опште слободу расправе на вашем сабору, а да ти моћни фактори ту своју тежњу остварити могу, добро им је дошла афера Бранковић Змејановићева.

Да ме не би криво разумели, морам изјавити још и то, да би патријарх Бранковић на силу створио буди-какву аферу, за коју би после он могао везати судбину, не само своју личну, већ и самог вашег нар. црквен. сабора. Он би употребио најокрутније мере на вашу автономију, и изазвао би највећи метеж, само да даје прилике својим патронима, да га у његовом положају одрже. За то је, верујем и сам, вами тешко заузети положај према таком једном насртају, а да из овога патријархови патрони не скују оружје, које само њима у прилог ићи може. Шта више, без сумње је боље, што је насртај патријарха Бранковића, један човек, и то епископ Змејановић на себе узео, и тиме шире слојеве од патријархових насртаја поштедио, него да је тај напад цео народ имао да поднесе, јер би патријарх Георгије Бранковић у том случају, по свом старом начину, умео горе проказати сукоб овај свој са народом, онако, како је по њега боље. — Овако се пак патријарх Георгије Бранковић пребацио у своме рачуну, а то га је у свима меродавним пештанским круговима сасвим у цени оборило. Толико о томе, а сад да пређемо на саму главну ствар.

Пре свега хоћу још нешто да вам расветлим, настави речена особа. Вами је познато то, да у садашњој владиној странци ври, јер су ту скори избори. Оваке огромне владине странке није било никад. Међутим незадовољство у тој странци је такође велико. Стари генерал Коломан Тиса имаде врло јаког уплива у тој странци, те за то не може очима да гледи, што је Апоњева странка ушла у владин табор. Није му мило, што Сел Апоњевцима даје видне позиције. За то он у друштву са Банфијем рови у потаји против Села и на том ради, да га при изборима обори. Он је у свом последњем говору у В. Варадину садашњој угарској влади и подваљивао бајаги она хоће да пактира са народностима, те тако је хтео да Села у очима Мађара оцрни, а није пропустио Тиса и да малко Селу попрети Употребио је сва средства, да може спремити терен, како би што лакше оборио Села. Хтео је то по сваку цену да изазове Села, односно Апоњија, да му овај врати меру с мером, те да тако још пре нових избора са Апоњијем и Селом колаче поделе. Но та тактика Тиси није упалила. Апоњи је да напркоси Тиси и да му се насмеје у очи одржао свој говор, којем он бајаги већ наступа владу, развивши цео програм своје владавине. То је Тиси избило оружје из руке, да још ове саборске сесије извојује битку са Апоњијем. Но Сел и ако би радо пустио Апоњија, да дође до портфеља, боји се Тисе, а још више боји се оне мржње, која тиња у грудима владиноваца према Апоњевцима и која би кадра била, да одвуче и његове присташе у табор Тисин, и ако га мрзе. За то је Сел толико опрезан био, те је оставио решење овог питања после самих избора, у којима се нада, да ће Тисине присталице пасти, а његови и Апоњеви људи у већем броју у саборницу ући. — Но ђаво не спава! Тиса и Банфи имају доста новаца, а ви знате, да су овој двојици иза леђа сви они, који се зову — Чивутима, а Чивути су данас веома велик фактор у Угарској, дочим се према њима

ПОЛИСТАК.

ОНА ЋЕ ДОЋИ...

Поноћ.

Голи зидови, болничка постеља с обавезном пљувоницом, тамна светлост лампе, беле завесе на прозорима.

Тихо... страшна тишина као у гробу. Само се чује, неједнако... то брже, то спорије лупање срца, или негде из даљине потмуло отварање врата и куцање сахата у ходнику. Тик-так! Тик-так! Тик-так!

Младо, но јако опало лице; дубоко упале, крупне, светле очи; крчање испрекидано сикањем; последњи отпор живота који се гаси.

Мисли, тешке ли мисли; жалост је растати се са животом. Пред очима му брзо прелећу слике. Тешко му је, јадно... Но и на том мрачном обзору пуном очаја, сија се тамо негде дубоко, дубоко светла тачка.

»Она ће доћи! Видим је, њу, због које сам, али не са њене кривице, живот погубио. О, како је то глупо, Боже мој, како је то несмислено.

»Јесењи, хладни дан, брод и она на њему Још из далека видим њену белу одећу. Брод пристаје, пуштају котву, пружају мост за прелаз. Амали трче с тешким теретом, журе, гурајући један другог. Но, наједном, крр... мост не издржа; она остаде на броду, а ја падох у воду. Хладна, као лед хладна јесења вода. Но ја сам видео њу, њено бледо лице, с очима необичним, пуним ужаса.

»Мали назеб, ко би се још на то осврнао? А уз то још послови, часови, журба на прецептуру. Наиђе напаст, морало се лећи у постељу. И ето већ година је никако да се ослободим те постеље, те мрске, одвратне постеље

»Но она ће доћи. Она ће доћи да види, што пре ће доћи. Ја не обмањујем себе: Запаљење плућа, катар на ивицама, све то разуме медицинар пете године.

»Какво ли је то погрешно, лажно мишљење, да сушичави не схваћају свој положај! Та само малодушни хоће себе да убеде, да... ваљда ће још бити што; они вам продиру у очи, у надању не би ли прочитали што у њима, с потајном стрепњом и жељом да чују реч утехе. Но шта их чека до послетка, крај... и они га сасвим разуму.

»Можда се још могло, за времена што и учинити Наука је немоћна, но природа може. Отишао сам главном лечнику санаторије; а он сит и задовољан, одговорио с осмехом: »Санаторија, пријатељу, у нас је у цепу«. Његов смех заједљив, неотесани смех, и сад ми још зуји у ушима; он је искрен, сасвим искрен.

»Но сад је већ касно; никакво лечилиште не поврати више пређашњу снагу. Ћелијце су у свима удовима разорене, изедене милијунима живих организама; сваки од њих креће се, једе, пије, множи се; а можда и — мисли?

»А ја? Ја нисам ништа друго, до гомила којом се они хране, рекао бих, по неком непознатом уговору природе и тих милијуна.

»Она ће доћи. Само њено писмо, њено обећање одржава ме. Скоро ћу постати ништа. Јутрос је лекар значајно погледао у дворању.

»Ја нећу умрети, ја не могу умрети док њу не видим. Док је у мени и једна мрва свести, моја мисао је њена.«

*

Јутарњи преглед Звонки кораци у ходнику. Лекар с фелчером и дворањом.

»Но а број 8. Како му је?«

У том приђе лекар болеснику који је непомично лежао с полуотвореним очима; узео га за руку и чело му се набрало. Било није ударало, устаклени поглед мртваца задржао се на лекару.

Никаква израза није било у том погледу! Она није дошла!

С руског —ха—

губи онај католички елеменат, који се још имовно добро осећа! Замислите, да ће се и католици међу собом поделити у влади новце, пучко-поповске и кошутовце-угро новце, онда се не сме прецен-ивати снага протестаната удружена са Чивутима!

И така влада, која у своме крилу има доста незгода, разуме се, не може никакву самосталну акцију почети. Јавна је тајна, да и бан Хедервари не мирише радо садашњу владу. Он само онда иде у Пешту, кад баш мора, иначе он се само по Бечу најрадије мота. Узмите у рачун и то, да бан поред себе 40 својих мамелука имаде, онда ће вам јасно бити, да није лако бити данас на челу угарске владе. Све је то против Села уперено, и овај добро познаје прилике, кад неће ни у једну киселу јабуку да загризе. Не треба да вам кажем, да је бан у врло тесном пријатељству са патријархом Бранковићем, та управо он му и држи душу! Ја се не чудим, што угарска влада неће да расправи овај спор, који је јасан као дан. Могу вас уверити, да садашња влада из душе мрзи Бранковића и да јој је иоле слободнијег терена, она би га одавно са његовог места уклонила. Овако пак одлаже се ова ствар до бољих — дана! Ето видите, где је запела ствар ваше автономне кризе. Кад буде угарска влада у том положају, да јој оних 40 банових гласова не могу сметати, онда ће се решити и тај чвор. (Дужимо да се та ствар мора решити још много пре. Пр. ур.) а донде ја не верујем, да ће се икакве важније промене десити.

Како угарска влада о патријарху Георгију мисли, најбоље сведочи то, што га нико ни у аудијенцију неће да прими. Последњи пут, кад је код министра председника био, поручио му је овај, да нема за њега више од 5 минута времена, па и за тих пет минута говорио је искључиво само министар-председник, дочим патријарх једва је што могао изустити.

Какве је патријарх Бранковић среће види се отуд, што је пре 10 дана стигао у Пешту, а сутра дан одмах натраг и отпутовао. Није имао куд, јер га Сел никако није хтео у аудијенцију примити. „П. Лојд“ је хтео својим чланком да утре пута патријарху, али није ништа помогло. Њега само по сили прилике трпе, а он то врло добро зна, па за то неће да иде, јер се нада, да ће Банфи и Тиса још једанпут оживети, а онда ће он помоћу бановом продужити и свој век.

Као што видите — рече најзад мој сапутник — тек по изборима знаћемо: на којем смо царству. Донде пак имајте стрпљења и чекајте, а надајмо се, да ће пролетњи ветар одувати цео онај смет, који над вашом автономијом почива. — Ко буде жив, доживиће и увериће се, да нисам рђав пророк био!

Ви сте честит народ, — додаде мој сапутник, — јер браните сваку стопу ваше црквено-школске автономије. Тако и треба. Праведна ствар ваша мора победити, само истрајте у вашем отпору и не дајте се са правог пута скренути. Кад издржите ову пробу, спасли сте вашу ствар за вечита времена. Свако ће видети, да лепа тековина ваших црквено школских добара нису још постали — res nullius (пусто масло!) те се у будуће нико за њих неће ни отимати. Чувајте ваш народ и досадашње искуство употребите на ваше добро. Даће Бог, да ће те све оно, што сте до данас изгубили, још моћи накнадити!

* * *

Ето, то су укратко изређане мисли једног уваженог човека, који је врло лепо изнео слику, зашто се криза у нашој автономији тако споро своме решавању приводи. Сад бар знамо, где је чвор. Дубљим посматрањем саме ствари није далеко од чистине оно, што је речена особа изложила. Са резервом примих и ја ово, а скора будућност показаће: е-да ли је мишљење речене високе особе проста комбинација или не.

Нови Сад, 9. октобра.

Три нова владичанства. Румунски народни црквени сабор одлучио је у прошли петак једногласно, да се у Угарској установе три нова румунска владичанства. И то: у Великом Варадину, Клужу и Темишвару. Тиме би порастао број румунских владика на шест. Два владичанства су већ с материјалне стране ујамчена фондом барона Шагуне, великосибињског арцибискупа. Говори се већ и о личностима, које би се поставиле за владике а то су: Василије Мангра, за В. Варадин, и Иларијон Пушкарију за Клуж. За темишварску епископију ваља се прво постарати с материјалне стране, јер Шагунин фонд не може издржати три епископа. Према томе се не спомиње ни личност.

Политички преглед.

Инартикулација изјаве наследника престола. Правни одбор угарског земаљског сабора, имао је своју седницу у прошли петак. На дневну реду беше законски предлог о инартикулацији изјаве наследника престола Фрање Фердинанда, коју је учинио поводом своје женидбе. Референт Енгл препоручује предлог уз дугу мотивацију. Полоњи међу тим пита, где је потпис на тој изјави. Председник министарства изјављује, да се у уводу изјаве вели: „Свечана изјава надвојводе се овим инартикулира као што долази.“ С тога сматра потпис за излишан. Но нема ништа против, да се наследник после потпише. Ђери тражи, да се оригинал изјаве поднесе сабору. Не признаје „домаћи ред“, што ни у угарском државном закону нема о томе спомена. Ни год. 1723. није тај ред признат, па га не треба признати ни сад. Полоњи не прима предлог ни изјаву, јер ови се противе угарском уставу, законима и савести народној. Та изјава хоће да прокриумчари у наш заком двоје: признање домаћег реда и чисто германску установу морганатичног брака. Не да, да се правило о наслеђу мења било каквим домаћим редом. Бела Барабаш сматра овај предлог као највећи атентат на угарски устав и законе. Изјава је учињена под притиском домаћег реда. Он не зна за тај ред и док му се не покаже не ће ни да расправља у овој ствари више. Не само да не прима предлог, но и најодлучније протестује против њега. Председник Силађи вели, да протест нема места. Председник министарства побија тврдње предговорника и препоручује предлог. За тим је седница одложена до суботе после подне.

Нови руски посланик у Београду. Руски цар је наименовао Чарикова, досадашњег руског пуномоћног министра на папину двору, за изванредног посланика и пуномоћног министра руског у Београду.

Уништавање српских натписа по Старој Србији и Маћедонији. О овоме је већ било речи у јавности. али је сад ево о томе донео и „Византски Временик“ који издаје руска царска академија наука. У броју 3. од о. г. пише: „Поводом жестоке српско-бугарске борбе на маћедонском земљишту, руски археолошки институт у Цариграду доказује у својем последњем извештају за 1898. год., да су врло увеличане тужбе да Грци уништују словенске натписе на црквама, да тамане словенске рукописе и уклањају сваки споменик, који би сведочио о словенском праву. У својим истраживањима институт се уверио сасвим о противноме. Чланови које је институт изашиљао два пут у Маћедонију, уверили се да то дивљаштво чине баш сами Словени и то Бугари, који уништавају грчке и српске натписе и споменике или замазују фреске где су ликови српских светитеља царева, са дотичним натписима. Најбољи докази су за ово у манастиру Трескавцу близо Прилипа и Марковом манастиру близо Скопља“. Руски листови веле: „Ово дивљаштво бугарско могло би се и другим примерима доказати по Маћедонији, али кад већ поменуто руско учено друштво „посебно“ истиче те дивљаке, онда није потребно даљег објашњења“.

Одговор на интерпелацију. У румунском нар. црк. сабору од прошлог петка, одговорио је митрополит Мецијану на интерпелацију посланика П. Козме, да је румунска влада депоновала код угарске владе 962.500 лева и да од тог новца камату прима румунска црквена општина у Брашови. Међународни уговор међутим о томе, није митрополит добио. И сабор и интерпелант узели су овај одговор на знање.

Српски посланик у Бриселу. Краљевским указом постављен је др. Михаило В. Вујић српски посланик у Паризу још и за изванредног посланика и пуномоћног министра у Бриселу.

Промена државног канцелара у Немачкој. Из Хамбурга јављају, да је кнез Хојенлоје у прошли четвртак са свим у тишини оданде отпутовао. Преноћио је у Франфурту и сутра дан продужио пут у Баден-Баден. Доцније ће кнез доћи у Берлин, да преда звање своме наследнику. Растанак у Хамбургу беше са свим обичан. Само неколико њих су испратили кнеза на железницу. Билову, који је још у Хамбургу, стижу стотинама честитака. Међу првим честитачима је краљ Франц Јосиф I. У петак после подне вратио се гроф Билов у Берлин. — Француска штампа доста пријатељски пише о новом немачком канцелару, који је био у Паризу четири године као први саветник у немачком посланству. — Руска штампа пише о политици кнеза Хојенлоје с пуно признања, али уједно изриче и поверење према новом канцелару.

Одгађање седница. Државни савет енглески је одлучио, да се енглески парламент одгоди за 6 недеља.

Рат између Енглеске и Транзвала. Како из Лоренцо Маркеза јављају убојна крстарица „Гелдерланд“ отисла се на море са председником Кригером. „Гелдерланд“ ће упловити у пристаништа Дарес-Салаом, Тангер Чибути и Марсељ. — Из Париза међу тим јављају, да „Гелдерланд“ неће доплови у Марсељ, где се при дочеку његову припремале велике демонстрације против Енглеске. „Гелдерланд“ ће се по свој прилици зауставити у Тријесту и ту Кригера искрцати.

Рат између Кине и удружених сила.

Погледом на кинеско питање, догодила се једна важна ствар, која тешко да ће остати без последица. Из досадање велике суревњивости сила, из досадањег трења међу њима, исчаурило се ненадно уговор између Енглеске и Немачке. Овај енглеско-немачки савез, у ствари Кине, изненадио је све, јер је дошао по све изненада. Преговори између Енглеске и Немачке текли су тајно, док ствар није по све донета и онда пуштена у свет. По овоме уговору између Енглеске и Немачке, Кина мора остати нетакнута, нико од ње не сме ни силом одузети каково земљиште, нити га примити, ма му га и Кина сама понудила. И по томе уговору, не сме ни једна држава имати већих и бољих повластица у Кини од других држава.

На први поглед изгледа да се за овим уговором ништа не крије, и да су Енглеска и Немачка хтеле да очувају целокупност Кине, и хтеле да очувају интерес свију држава. Но, ко мало боље познаје прилике данашње у Кини, томе је одмах јасно, да је овај уговор потекао за то, да се Русији скрате рукави. И ма колико енглеска и немачка штампа уверавале, да тај уговор није склопљен против Русије, он је у ствари доиста једино само за то склопљен, да се стане на пут ширењу руских интереса и руског уплива у Кини.

Ко је пратио у последње време шта су све немачки а нарочито енглески листови писали против руске политике у Кини, томе је јасно, за што је дошло до овог савеза између Енглеске и Немачке. Немачка је пренагљено понајвише кривицом свог владара, одвише дубоко загазила у Кини, и не зна како ће још тамо свршити, но то је сигурно, да је против себе изазвала свеколики кинески народ. Енглеска је сва заузета још са јужном Африком, где јој Бури не дају ни ока отворити а не још да повлачи оданде своју војску. Енглеска нема дакле војника, да их пошаље у Кину, и тамо јаком војском

покаже своју моћ и силу. Но што је најглавније, енглески углед и престол врло је јако пао због њена пљачкашка и насилна рата у Транзвалу. Она дакле нема сада, када се у Кини тако крупне ствари догађају, ни војске, ни моћи, ни угледа. А међу тим руски уплив је у Кини врло јаки, руски углед врло велик и руска војска тамо јака, и за то је Енглеској требала Немачка, да јој она надокнади оно, што Енглеска нема, и да се поред Немачке и са Немачком одупре колико толико надмоћности руској у Кини. Мудра енглеска политика нема сумње да је себи сплела нов лаворов венац, кад је натрчала Немачка, да с њоме склопи овај уговор у ствари Кине. Та она само тако може играти неку улогу, кад се буде расправљало о кинеском питању. Са свим је за њу друго питање, какве ће, и има ли у опште Немачка какве користи од тог савеза.

Али сад настаје друго питање. Хоће ли Русија остати скрштених руку и ћутећки примити овај енглеско-немачки савез. Неће ли зар и она одшалити шалу, те склопити други савез осим Француске, можда са Америком па и Јапаном. Русија данас од свију држава најбоље стоји у Кини, и она ће без сумње гледати да то тако и у будуће остане.

Свакако стојимо пред новим важним догађајима у Кини, који могу и по Европу бити од замашних последица.

Спор између Румуније и Бугарске.

Оптужба румунског истражног судије сасвим је готова и та акта прилично су позамашна. Оптужба се дели на три зачела. У првом се говори о убиству Фитовскога, у другом се говори о убиству Михајљана, а у трећем о сроченом плану, којим се ишло против живота румунског краља. Сва ова три злочина стоје у толико у вези, што су она учињена по налогу највишег одбора бугарско-мађедонског комитеа У оптужби су хронолошким редом изнесени догађаји. Ми ћемо у најкраћем изнети из оптужбе оно, што је понајглавније.

Новембра 1899. основана је у Букурешту филијала бугарско-мађедонског револуционарног комитеа, и њен је задатак био, да тера пропаганду за ослобођење Мађедоније, међу Бугарима, који живе у Румунији. 21. децембра дошао је председник централног одбора у Софији, познати Сарафов, сам у Букурешт, да поучи чланове тамошње филијале у путу и начину, како имају да раде, и да их закуне на мач и револвер, да ће се за мађедонску ствар у свако доба и свим могућим средствима служити. 21., 22. и 23. децембра, одржана су у соби хотела »Унијон« где је Сарафов био одсео, поверљиви договори, којима су присуствовали председник букурештанског комитеа, ђак Трифанов и чланови комитеа Богданов, Арсов и Бошњаков. При овим састанцима говорило се и о томе, како би се Румунија, као главни противник тежња револуционарног комитеа бугарског, пречила да војском пође против Бугарске, у часу кад у Мађедонији буде букнула револуција. Трифанов је предлагао, да се за то у Румунској изазову антисемитски немири, али је Сарафов одбио тај предлог са примедбом, да ће извађање тога произвести врло слаб утисак. Да би се Румунија што јаче узнемирила и смела, мора се њен краљ убити и атентат са бомбама извести против саборнице румунске. Бошњаков, Арсов и Богданов сложили су се са овим планом, и прва двојица узеше на себе да изведу атентат, а Богданов ће их по извршењу атентата сакрити у своме дому. У оптужби се наводи до душе, да се не зна, је ли се ова завера у опште могла извршити, но вели се уједно, да је она спречена само тиме, што су Бошњаков и Арсов затворени одмах по убиству Фитовскога. Што се тиче убиства Фитовскога у оптужби се ово наводи: 28. јануара позван је у канцеларију централног одбора, сигурно оруђе овога Бутарин Митев, ту му је Сарафов саопштио, да је Фитовски, који се по налогу комитеа бави у Румунији, али који се са управом комитеа посвађао, осуђен на смрт. Смртну пресуду над њим има да изврши Бојћиј Илијев и то сикиром, коју му Сарафов даје на послугу. Али Илијева морају за сваки случај пратити Митев и Стојчев. Ова три изасланика комитеа отишла су прво у Рушчук, камо је и Фитовски позван био. Но овај последњи као да је нешто мирисао. Бар није хтео да се одазове упућеном позиву на себе, да се врати натраг у Бугарску, због чега се ова три изасланика, којима је била задаћа да га убију, 6. фебруара врате у Ђурђево, а одатле у Букурешт. Када су ови стигли у Букурешт, Трифанов је писмено извештен од Сарафова о задатку ових, и уједно му је наложено, да се постара да се Фитофски нађе и изда својим убицама. То се и догодило, и 13. фебруара на ноћ, мучки је убијен Фитовски сикиром од Илије Бојчева. Још пре овога убиства било је у седници букурештанског мађедонског комитеа 6. фебруара говора о томе, како је у »Пенсила Балканика« изашао чланак, који непријатељски говори о мађедонском покрету, и закључено је, да се издавач овог листа Михајљану денунцира централном комитеу у Софији као непријатељ опште ствари. И пре него што се ова ствар могла свршити, сви чланови бугарског комитеа налазили су се већ у истражном затвору, и тако против Михајљана нису могли ништа предузети. За то је од централног комитеа у Софији крајем марта изаслан у Букурешт неки Икономов, са налогом, да се побрине о убиству Михајљанову, и јако је икако могуће да отровом уклони са света Трифанова, који се палази у букурештанском затвору, што је својим исказима пред истражним судијом тешко компромитовао комите. Ово последње осуђено је само случајем. Али је пошло за руком, да се наговарањем и обећањима задобије шнајдер Думитров да убије Михајљана. Као што је познато, Думитров је прво отишао у Софију, где су га примили Сарафов, Давидов и Ковачев, и где је на мач и револвер положио заклетву, да је веран ствари револуционарног комитеа. 14. јула дође Думитров натраг у Букурешт, где је ноћу између 4. и 5. августа извршио убиство, које му је од револуционарног комитеа као патриотско дело препоручено.

ГГ. ПОВЕРЕНИЦИМА „Српског Трговачког Удружења.“

Умољавају се овим сва она гг. повереници, којима је поверено скупљање чланова за »Српско трговачко удружење у Новом Саду«, а нису до сада дали извештаја о постигнутом резултату, да што пре пошаљу потписаном одбору уписне табаке.

До сада је пријављено овом одбору толико чланова, да се у смислу издатог позива за упис у чланство може сазвати главна скупштина, за коју одбор спрема нуждан материјал, и жели скупштину што пре сазвати, и за то је нужно, да сви повереници пошљу табаке за уписивање, да се могу сви до сада уписани чланови на скупштину позвати.

Нови Сад, 7. (20.) октобра 1900.

Одбор за оснивање
„Српског трговачког удружења
у Новом Саду.“

Вести из места и са стране.

Инсталирање новосадског жупана. Како јављају, инсталирање новог новосадског жупана Павла Петера одређено је за четвртак, 12. (25.) октобар о. г. Једна депутација ће да изиђе у среду, 11. (24.) окт. жупану у сусрет до Суботице, где ће га свечано поздравити. Тај дан увече приредиће у нашој вароши бакљаду са серенадом у почаст жупану. У ванредној седници управног одбора положиће жупан 12. (25.) свечану заклетву. Том приликом ће жупана поздравити градски начелник г. Стеван Поповић-Пецијa. — Црквени одбор српске православне црквено-школске опћине новосадске, одлучио је у својој седници од 6.(19.) октобра, да корпоративно поздрави жупана приликом његове инсталације. Од одбора наше црквене опћине свакако је лепо, што хоће да изиђе на сусрет новом жупану, само не знамо, да ли ће и г. жупан временом нами Србима новосађанима ту љубав вратити љубављу. Дај Боже!

Прилог учитељском конвикту. Г. Душан Славнић и жена му гђа Даринка, обећали су српском учитељском конвикту сваког месеца по 1 круну прилога. Евала им! Угледали се, дао Бог, и други имућни Срби на њих.

Прелази у Београд. У београдским листовима читамо: Змај Јован Јовановић, наш омиљени песник и лекар, повратиће се у Београд из Загреба, где је дуго времена пробавио и педесетогодишњицу свога књижевног рада прославио, јер то не дозвољаваху политичке прилике да у Београду буде.

Помиловани. Краљ Александар ослободио је од издржавања петогодишње казне затвором г. Михаила Живадиновића, адвоката и седмогодишње казне г. Светозара Јаношевића новинара на које их је 4. о. м. осудио првостепени суд за варош Београд за штампарске кривице, учињене у „Малим Новинама,“ листу, који је престао излазити.

Атентат на руског цара. Из Лондона јављају, о атентату на руског цара. Спреме за атентат откривена су још пре четири недеље. Атентат су хтели да изведу код једног тунела кад је цар путовао из Спале у Крим. Атентатор је ђак у московском свеучилишту, син је неког поморског официра. Он се често и дуго задржавао код једног тунела близо Севастопоља, а узели су га на око тек кад се прочуло, да ће цар путовати туда. Претражили су дотично место где се ђак увек задржавао и нашли су неку справу, са непознатом праскавом смесом. Са овим су чињени покушаји у близини Севастопоља и дознало се да је од необичне снаге и да би распрснула сав жељезнички влак, да јој нису ушли у траг. Атентатор је затворен, а тако и они који су с њиме у вези.

Парастос и освећење споменика Марку Аксентијевићу. 1. октобра у Крагујевцу а на гробу врлог родољуба и великога Србина Марка Аксентијевића извршен је дирљив, а при том врло редак акт пијетета и народна признања према једном политичком борцу из доба судбоносних дана Српства. У присуству лепога броја одличнога грађанства крагујевачког оба пола, освећен је надгробни споменик подигнут добровољним прилозима Срба родољуба из разних крајева Српства, једноме од оних ретких Срба трговаца, који је негда, као десна рука славнога Милетића, жртвовао за ослобођење и уједињење Српства све што је од земног блага имао а у срцу Шумадије 21. октобра 1898. год. умро у највећој беди и сиротињи. Родољубиво свештенство крагујевачко листом се одазвало, да из почасти чинодејствује на овом ретко виђеном помену. Три протојереја, два свештеника и ђакон велељепним чинодејством, а вредна раденичка певачка дружина „Шумадија“ својим дивним суделовањем увеличаше овај тужни помен. По извршеном парастосу и освећењу, тајник одбора за подизање споменика изговорио је у беседу. После говора настало је подушје и разгледање споменика, који је израђен у Гружи од српскога мркога гранита у виду 2.24 м. високе пирамиде са следећим натписом: Великом Србину Марку Аксентијевићу бив. трговцу * Осјек 1826. † Крагујевац 1898. а на соклу, доњој подлози пирамиде крупним златним словима: Благодарни српски народ. Присутни гости понеше са ове лепе и скромне свечаности у души поред најлепших утисака још и доказа да у српском народу има родољуба који цене заслуге великих синова својих и не жале ни труда ни жртава, да своју благодарност и манифестују.

Животопис П. И. Чајковског. Децембра месеца изићи ће прва свеска животописа славног руског композитора Чајковског. Животопис ће издати М. И. Чајковски брат покојников. У првој свесци биће животопис покојников од рођења до женидбе му 1877. године. Та свеска имаће 600 страна, остале 2 свеске имаће свака по 900 страна. Главно градиво за то велико издање биће писма композиторова којих има на 5.000 а тако и она писма која је он примао, а тих има на 7.000. Чајковски је био тачан у писању писама, писао их је и примао у великој множини, а при свему тому имају знатну књижевну вредност.

Ческо православно славље у Петрограду. Прослава тридесетогодишњице од како су први Чеси у Петрограду примили православље прослављено је 14. о. м. Свечари и многи други Чеси и Руси били су на окупу у Александро-Невској лаври. Били су присутни и чланови словенског добротворног друштва и многи други пријатељи Словенства који живе у Петрограду. Међу Чесима био је један који је на неколико дана пред прославу прешао у православље. Свечану службу одслужио је епископ Никон. После тога говорио је архимандрит Владимир о православном сједињењу свију Словена.

Фабрика шећера. 5. окт. је први пут отпочела у Србији у фабрици шећера фабрикација шећера од српске репе и то од оне, која је произведена на имању топчидерске економије. За овим ће доћи репа из округа пожаревачког па редом. Нарочити стручњак у фабрици шећера тврди, да је шећерна репа произведена у Србији једна од најбољих, и према томе српски земљорадници имаће и с те стране један принос више, а што је главно на доста лак начин.

Шта троше светски листови на брзојаве. Од почетка немира у Кини платио је лондонски „Times“ за брзојаве из Пекинга 240.000 круна, за брзојаве из Шангхаја, Токија и Тијенчина 300 000 круна. Године 1897. платио је тај лист за брзојаве у Александрију 600.000 круна.

Женска архитект. Београдски листови пишу: „Ми смо Срби имали до сада само женске као лекаре и филозофе, али сад смо добили архитекту једну госпођицу, која је ове године свршила технику и то оделење за архитектуру. Кандидата је било свега три и то два господина и једна госпођица, Јелисавета Начићева. Г-ђица Начићева свршила је 1895. год. нашу в. ж. школу и одмах за време распуста, спремила се, те је положила испите шестог разреда гимназије и прешла у седми. 1896. год. матурирала је, а исте се године уписала у технички факултет и ове године свршила је архитектонски одсек с одличним успехом.“

Проширење Париза. Француска влада донеће предлог да се с Паризом споје оближње опћине Биланкур, Булоњ, Невиљ, Левале и др., свега седам на броју. Ово би било прво проширење Париза после 1860. године.

Образовање жена у Русији. 23. септембра, отворено је у Москви девет курсева на школама за женске. Број слушатељки био је у почетку утврђен на 200, али се јавило толико девојака, да су се морали обратити министру просвете с молбом, да се прими још 50 слушатељки. Министар је ту молбу уважио. У физичко-математичком одсеку има 50 слушатељки, а у историско-филолошком 191. Предавање држе универзитетски професори и приватни доценти. Свечано отварање курса биће у почетку новембра, а предавања су, као што је речено, већ почела.

Како Малајци рибу лове. Они то раде врло лако. Скупе много дењчића корења од лиљана, исцеде сок и понесу га собом у судовима на море на својим дугим каноима. Кад наиђе плима, проспу сок по води, и он се разлије на далеко и на широко. Сва риба, која се затече у том кругу, искочи горе као опијена и даје се гомилама хватати. После се се она поврати и буде сасвим здрава, јер јој сок ништа не науди.

Напаст од дивљих свиња. Бугарски „Трговински Весник“ у броју од 3. ов. м. јавља: У Тозлуки, срезу еленском, где већином Турци живе, од неког времена овладала је велика напаст од дивљих свиња. Читави чопори дивљих свиња пустоше винограде и ију те ждеру жиле од лозе. Како народ у овом крају не једе свињско месо, то неће ни да лови дивље свиње, већ се брани од њих тиме, што с вечери лупају у канте те их плаше, али чим престане лупа од каната дивље се свиње опет враћају. Начелник овог среза још није нашао за потребно да дигне хајку на ову напаст.

Китајски Јевреји. До сад смо имали податке, колико има Јевреја у Европи, Америци и некоме делу Африке. Но скоро је китајски научењак Конг-И Лонг саопћио шпанском листу „Национ“, који излази у северној Америци, врло занимљиве податке о Јевејима у небесном царству. Највише поражава огроман број синова израиљевих у далекој Азији. По саопћењу кинеског научењака, њих Јевреја има око 40,000.000. Неки градови, као Амој (80.000) и Нуп-Јап-Нен (500.000) насељени су само Јовејима. Они су дошли у Китај у половини 3. столећа пре Христа, и добили сва грађанска права. До неког степена асимилирали су се; носе дугачку косу и одело китајско. Међу њима има доста учењака, официра, па чак и генерала, имају равине и кагал. Јевејски део китајског становништва најгоре мрзи од свију хришћане. По мишљењу Китајца, на њиховим се Јевејима до сад није ништа особито могло приметити, и он се врло чуди, зашто тај народ гоне у Европи. Биће врло жалосно, ако 40 милијуна китајских Јевреја путем сношаја с осталим својим фанатичним једномишљеницима, буду играли и сами какву улогу у борби (међу белом и жутом расом, који је конфликт и без чивутских сплетака и тако тешко решити хришћанској Европи.

70 милиона фуната штерлинга налазе седе поновани у енглеској банци од разних наследстава, за које се још није јавио ни један наследник, како јављају енглески листови. У последњем извештају „Chancery Court“ има списак у коме је написано око 50.000 презимена преминулих, који су оставили горњу огромну суму по смрти својој, а за коју се нико не јавља, и ако се често позивају преко новина наследници да се пријаве. Између имена преминулих има много талијанских, немачких и српских из Истрије и Далмације. Ко би знао колико има фамилија које гладују, а не знају за своје богато наследство! Да се изврши пријава, траже се документа о сродству са умрлим. Енглеска банка, чекајући на пријаве, плаћа 2% интереса, на који наследници немају права, већ добијају завештану суму. Од тог интереса скоро је подигнута нарочита палата где је смештена сва администрација за неподигнута наследства, која је стала на 2 милиона динара.

Ретка добричина. Ових дана умро је у Паризу човек необично добар, био гавран међу власницима кућа. У париској радничкој четврти Белвилу имао је неколико кућа, али никада ни једнога свога укућанина није истерао, нити му је ствари задржао. Штавише дотле му је ишла доброта, ако му се какав укућанин морао да сели, а није имао трошка за сеобу, он му је потребни новац позајмио. А у својој тестаменти обрадовао је своје укућане, наредивши да за време од октобра до јануара, дакле за последњу четврт ове године, нису дужни плаћати никакву кирију. Зато су његови укућани — њих 160 — у име своје захвалности на толикој штедроти, међусобном ревеном купили прекрасан венац, који су положили на гроб своме добротвору.

Хладнокрван самоубица. Како јављају из Нирнберга, оберлајтнант гроф Норман, извршио је самоубиство на овај начин. Попио је отров за тим је позвао гостионичара код кога је одсео, и рекао му је да је узалуд чекао новац, да не може да плати дуг, и да је с тога мало час попио отров. Гостионичар је испрва мислио, да гост хоће с њиме само да се нашали. Али му гроф рече да ће се набрзо уверити о истини. И заиста одмах за тим показаше се на грофу знаци тровања. Брзо призваше лечнике, пренеше га у болницу, но гроф је издано још у капији болнице.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 9. октобра.

Будимпешта. Управитељ народног позоришта (Volkstheater) Поржолт изазвао је на двобој посланика Хенхелијера због увреде у једном чланку.

Тијенчин. Засебна француска колона заузела је Паотингфу, и то је Немце и Енглезе врло озловољило.

Пекинг. Валдерсе се изјаснио, да држи, да је ратна операција свршена, и очекује убрзо да га натраг позову у Немачку.

Лоренцо Маркез. Кригер је отпутовао за Европу.

Будимпешта. Министар трговине Хегедиш примио је данас изасланике фијуманске трговачке коморе у ствари босанске железнице. Изјавио је да преговори још нису свршени и да ће се по могућству што више узети обзира према фијуманским интересима.

Мадрид. Генерал Сарагоса при склапању новог кабинета наилази на највеће тешкоће. Силвела неће да остане министар-председник.

Хонконг. Побуна се шири према источној реци. Кинези веле да су усташи закључили све мисије у Квантунгу да разоре и све Кинезе хришћане да поубијају.

Цариград. Султан је зајемчио руском посланику, да су издата наређења да се казне сви они, који су учествовали при нападају на руски генерални конзулат код Ердингијана.

Трговина.

НОВИ САД, 9. октобра 1900. г. Пшеница прве квалитете фор. 7·——— н. Пшеница средња фор. 6·80—90 н. Пшеница лакша роба фор. 6·50—60 н Наполица ф. 6·——— н. Јечам нови ф. 5·50—60 н. Зоб фор. 4·80—5·— новч. Кукуруз у зрну фор. ——— стари фор. 4·20—30 нови у клипови фор. 2·80—90

Маст 52 фор. Сланина сува 54 фор. дебела пањена 54 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	34—35 нов.	живе мере
„ средњи . .	32—33 нов.	
„ лаки . . .	30—31 нов.	

Све од 1 килограма.

ЧИТАОЦИМА „ЗАСТАВЕ“.

Наш повереник за Србију је у Београду

ДАНИЛО У. РОМАНОВИЋ

дуванџија код „Коларца.“

Он је једино овлаштен, да прима претплату на »Заставу«, а могу се код њега добити и дневно бројеви »Заставе«.

Осим тога поједине бројеве »Заставе« продаје и г. **Милорад Антонијевић,** закупник киоска код »Славије«.

Код гореименоване господе може се добити и

ДИЗЕНТЕРИЈА

ОД Дра ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА-ЗМАЈА.

Издање деонич. друштва „Рада.“

Нови Сад, октобра 1900.

Коста Лера,

администратор „Заставе“

и главни повереник деонич. друштва „Рада.“

ПОЗИВ

НА СВЕЧАНИ ПАРАСТОС

у спомен и славу

ЈОВАНУ ЂОРЂЕВИЋУ

оцу и творцу српског народ. позоришта.

Управни одбор »друштва за српско народно позориште« приређује на дан главне скупштине друштвене у среду 18. (31.) октобра 1900. у 9½ часова пре подне у овдашњој саборној цркви свечан парастос у спомен у славу Јовану Ђорђевићу, оцу и творцу српског народног позоришта.

На том парастосу говориће А. Хаџић, подначеоника друштвени.

Част нам је позвати и умолити све чланове друштвене, и све пријатеље и поштоваоце пок. Јована Ђорђевића, да изволе доћи на поменути парастос.

Из седнице управнога одбора »друштва за српско народно позориште«, у Новом Саду 11 (24.) септембра 1900.

Начеоник
„друштва за српско народно позориште“:
Др. Лаза Станојевић с. р.

Сава Петровић с. р.
секретар.

✝

Јављам свима пријатељима и познаницима, да ћу у четвртак 12. (25.) октобра у новосадској св. успенској цркви у 10 сати пре подне, давати парастос, мојој матери

МАРИЈИ ТЕОДОРОВИЋ

рођ. КНЕЖЕВИЋ.

Никола Теодоровић,
парох обровачки.

ОГЛАСИ.

ТРАЖИМ КОМПАНИЈОНА

са 8—10 хиљада форината. Чист приход 50% и са сигурном гаранцијом. Рефлектанти нека се обрате под шифром: **„Гаранција“** на администрацију овога листа.

538 2—3

За мој контоар

потребујем једног трговачки изображеног, солидног, поверљивог и вредног младог човека за

БЛАГАЈНИКА.

Потребно је даље, да компетенти трговачку школу и неко време праксу имају.

Алекс. Адамовић,
винарска радња и творница коњака
у Новоме Саду.

2—3 544

П. н.

Част ми је овим до знања ставити, да сам овдашњу у год 1889. по госп. **Л. Герерсдорферу** утемељену, те до сада под тврдком **Ђуро Семерај** пре **Л. Герерсдорфер и друг,** постојећу **творницу жалузија, ролета дрвених и железних капаца и кутија** без активах и пасивах куповно преузео, те ћу исту даље водити под судбено протоколираном тврдком:

Прва хрватска
ТВОРНИЦА ЖАЛУЗИЈА, РОЛЕТА,
ДРВЕНИХ И ЖЕЉЕЗНИХ КАПАКА КАРТОНАЖА
Г. СКРБИЋ
прије Л. ГЕРЕРСДОРФЕР и друг

Пошто сам у поседу довољних материјалних средстава као и струковног знања, то ћу се трсити добор глас, којег је утемељитељ тога подузећа стекао, уздржати и у већем смеру проширити, тако, да ће моћи то једино домаће подузеће свакој страној конкуренцији на пут стати.

Умољавајући и надаље за благохотно поверење, част ми је биљежити са велештовањем

Г. Скрбић.

547 1—2 Медулк улица бр. 20. у Загребу

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.